

Řízení proti uprchlému

Neexistence zákonem požadovaného usnesení o konání řízení proti uprchlému neumožňuje dovodit, zda vůči obviněnému bylo skutečně namístě konat řízení proti uprchlému či nikoli a jaká konkrétní skutková zjištění týkající se pobytu obviněného v cizině nebo jeho skrývání soud učinil a jak je následně právně hodnotil.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 6 Tdo 1325/2007, ze dne 27.11.2007)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání, které podal obviněný O. Z., proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 11. 2006, sp. zn. 23 To 810/2006, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 4 T 63/2006, tak, že podle § 265k odst. 1, odst. 2 tr. ř. se usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 11. 2006, sp. zn. 23 To 810/2006, a rozsudek Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 2. 8. 2006, sp. zn. 4 T 63/2006, zrušují. Současně se zrušují také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Okresnímu soudu v Českých Budějovicích přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 2. 8. 2006, sp. zn. 4 T 63/2006, byl obviněný O. Z. uznán vinným účastenstvím ve formě pomoci podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. k trestnému činu padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1 tr. zák., jehož se podle skutkových zjištění jmenovaného soudu dopustil tím, že „v přesně nezjištěnou dobu měsíce leden až únor 2004 v Č. B. obstaral M. F., zfalšovaný výpis z rejstříku trestů na osobu M. F. s razítkem „nemá záznam v rejstříku trestů ČR“, se záměrem dosáhnout vydání živnostenského oprávnění M. F., Obecním živnostenským úřadem Magistrátu města České Budějovice, ač věděl, že M. F. byl pravomocně odsouzen pro spáchání trestné činnosti, přičemž M. F. vědom si svých předchozích pravomocných odsouzení vylučujících získání živnostenského oprávnění předložil dne 4. 2. 2004 takto obstaraný výpis z rejstříku trestů ČR opatřený nepravdivým razítkem „nemá záznam v rejstříku trestů ČR“ na Obecním živnostenském úřadu Magistrátu města České Budějovice, ve snaze dosáhnout pro sebe vydání živnostenského listu, s předmětem podnikání hostinská činnost, jenž mu byl vydán dne 6. 2. 2004, kdy pro trestný čin padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1 tr. zák. byl M. F. pravomocně odsouzen“.

Za shora uvedený trestný čin a za sbíhající se trestné činy zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 2 tr. zák. ve stádiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák. a pojistného podvodu podle § 250a odst. 1, odst. 4 písm. b) tr. zák., jimiž byl pravomocně uznán vinným rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 4. 12. 2005, sp. zn. 27 T 144/2004, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 2. 2006, sp. zn. 23 To 111/2006, byl obviněný O. Z. odsouzen podle § 250a odst. 4 tr. zák. za použití § 35 odst. 2 tr. zák. k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání pěti let a tří měsíců, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 35 odst. 2 tr. zák. byl dále citovaným rozsudkem zrušen výrok o trestu z rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 2. 2006, sp. zn. 23 To 111/2006, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující,

pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

O odvolání, které proti tomuto rozsudku podal obviněný O. Z., rozhodl ve druhém stupni Krajský soud v Českých Budějovicích usnesením ze dne 24. 11. 2006, sp. zn. 23 To 810/2006, jímž podle § 256 tr. ř. toto odvolání zamítl.

Proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 11. 2006, sp. zn. 23 To 810/2006, podal obviněný O. Z. dovolání, přičemž uplatnil dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. e), g), l) tr. ř.

V odůvodnění tohoto mimořádného opravného prostředku obviněný namítl, že soud prvního stupně i soud odvolací proti němu vedl trestní řízení jako proti uprchlému, přestože nebylo vydáno rozhodnutí ve smyslu § 305 tr. ř. V této souvislosti vyjádřil přesvědčení, že má-li soud za to, že jsou splněny podmínky pro řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř., je po podání obžaloby na návrh státního zástupce nebo i bez takového návrhu povinen rozhodnout o tom podle § 305 tr. ř. usnesením, a to i ve věci, ve které bylo trestní stíhání vedeno uvedeným způsobem již ve stádiu před podáním obžaloby. Bez rozhodnutí podle § 305 tr. ř. podle jeho slov nelze řízení proti uprchlému před soudem provést, zejména pak není možné konat hlavní líčení v nepřítomnosti obžalovaného. K tomu ještě dodal, že v řízení o opravném prostředku je potom nutno nerespektování uvedené zásady považovat za závažnou vadu řízení, která je důvodem pro zrušení rozhodnutí ve smyslu § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř., přičemž v této souvislosti odkázal na rozhodnutí č. [57/2005](#) Sb. rozh. tr.

Dále uvedl, že spis neobsahuje samotné předvolání k hlavnímu líčení, jenž bylo konáno před soudem nalézacím, a poznamenal, že takovéto předvolání by v případě řízení proti uprchlému mělo být nezbytně obsahem spisu, včetně údaje o jeho vyvěšení a sejmutí z úřední desky soudu.

Podotkl také, že veškerá rozhodnutí v řízení proti uprchlému by měla být doručena obhájci do vlastních rukou, ovšem z obsahu spisu není zřejmé, jak bylo doručováno usnesení státního zástupce o zamítnutí stížnosti proti usnesení o zahájení trestního stíhání. Odvolací soud neměl podle jeho názoru tuto skutečnost přehlédnout a bez zhojení tohoto nedostatku rozhodnout o zamítnutí odvolání a naopak měl rozsudek soudu první instance zrušit.

V další části dovolání obviněný odvolacímu soudu vytkl přehlédnutí skutečnosti, že nebyly splněny podmínky pro řízení proti uprchlému v době, kdy policejní orgán začal takto řízení vést. Následně rozvedl, že podle obsahu spisu se tak stalo dne 9. 2. 2006 a zdůraznil, že dne 24. 2. 2006 tentýž senát Krajského soudu v Českých Budějovicích rozhodoval v jeho jiné trestní věci (sp. zn. 23 To 111/2006) a neshledal důvody k tomu, aby toto řízení bylo vedeno jako řízení proti uprchlému. Prohlásil, že lze jen těžko souhlasit s tím, že je možné, aby dva orgány činné v trestním řízení ve stejné době vedly trestní řízení proti té samé osobě, avšak pouze jeden z nich je vedl jako řízení proti uprchlému. Konstatoval rovněž, že samotná skutečnost, že se (obviněný) nezdržuje v místě svého trvalého bydliště, které navíc podle zjištění Policie ČR ani bydlení dlouhodobě neumožňuje, ještě neznamená, že uprchl. Přitom argumentoval, že bydliště na adrese S., K., okres L. je zjevně pouze administrativní adresou, když i podle šetření Policie ČR jde o zdevastovanou budovu bývalé hospody, kterou (obviněný) nedávno předtím koupil v dražbě. Dále připomněl, že Policie ČR shledala, že se (obviněný) nepravdělně zdržuje u svých rodičů v Č. K. Posléze shrnul, že je zřejmé, že závěr policejního orgánu o tom, že byly splněny podmínky pro řízení proti uprchlému byl přinejmenším předčasný, neboť nebyl řádně prokázán. K tomu ještě doplnil, že se nelze spolehnout na zprávy - úřední záznamy Policie ČR, neboť ty samy jsou ve vzájemném rozporu, konkrétně dne 24. 11. 2005 Policie ČR uvedla, že v domě v N. ulici v Č. B. je byt, ve kterém se (obviněný) nezdržuje, avšak dne 25. 12. 2005 Policie ČR seznala, že v tomto domě žádný byt není. Přitom zcela nepochybně v tomto domě existuje byt, ve kterém bydlela jeho (obviněného) manželka.

Tato procesní pochybení jsou natolik závažná, že rozhodnutí odvolacího soudu nemůže v dovolacím řízení obstát, neboť právo obžalovaného vystupovat v řízení před soudem osobně patří k základním znakům spravedlivého procesu a odsouzení osoby v její nepřítomnosti je proto možné jen za zcela výjimečných okolností a po vyčerpání všech prostředků, které právo poskytuje k zajištění toho, aby obžalovaná osoba byla postavena před soud (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 21. 11. 1996, sp. zn. IV. ÚS 200/1996).

V závěru svého dovolání vyslovil domněnku, že rozhodnutí soudu spočívá na nesprávném právním posouzení, neboť jeho (obviněného) jednání nemůže být trestným činem, pokud sice fakticky obstaral odsouzenému Michalu Finkovi formulář výpisu z rejstříku trestů s razítkem „nemá záznam v rejstříku trestů ČR“, avšak nevěděl o tom, že jde o nepravdivý údaj, respektive že jde o falešné razítko. Z žádného důkazu se totiž nepodává, že by (obviněný) jednal vědomě s úmyslem pomoci odsouzenému M. F. ke spáchání trestného činu a nic na tom nemění ani fakt, že v okamžiku, kdy již výpis z rejstříku trestů obžalovanému M. F. předal, projevil tento určitou pochybnost o správnosti jeho obsahu. To je dáno jednak tím, že (obviněný) v tuto chvíli již s rejstříkem trestů nedisponoval. O trestnosti údajného následného ubezpečování pak podle něho již nemůže být vůbec uvažováno, když sám odsouzený M. F. tvrdí, že mu (obviněný) pouze sděloval informaci, kterou dodatečně získal od třetí osoby, tedy že výpis z rejstříku trestů je pro tyto účely vyhotoven správně. Uzavřel, že jednání které není úmyslné, nemůže být trestné u tohoto trestného činu.

Z těchto důvodů navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) napadené usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 11. 2006, sp. zn. 23 To 810/2006 zrušil.

K dovolání obviněného se za podmínek § 265h odst. 2 tr. ř. vyjádřila státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupkyně“). Poté, co stručně zrekapitulovala rozhodnutí nalézacího a odvolacího soudu uvedla, že dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. spatřuje obviněný v tom, že celé trestní řízení proti němu bylo vedeno jako proti uprchlému, ačkoli pro tento postup nebyly splněny podmínky, neboť se nevyhýbal trestnímu řízení tím, že by se skrýval v cizině, přičemž také skutečnost, že proti němu bylo současně vedeno jiné trestní řízení, a to nikoli jako proti uprchlému svědčí o tom, že závěr Policie ČR v tomto směru byl předčasný. Přitom obviněný především poukázal na to, že soud prvního stupně konal hlavní líčení, aniž vydal rozhodnutí ve smyslu § 305 tr. ř., ačkoli je tak povinen učinit i v případě, kdy bylo již přípravné řízení vedeno proti uprchlému ve smyslu § 302 a násl. tr. ř. V důsledku těchto pochybení se hlavní líčení konalo bez jeho přítomnosti přesto, že pro takový postup nebyl zákonný důvod. K takto uplatněnému dovolacímu důvodu státní zástupkyně podotkla, že ustanovení § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. dopadá na ty případy, kdy proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání, ačkoli podle zákona bylo nepřípustné a lze ho uplatnit pouze za situace, kdy je dán některý z obligatorních důvodů uvedených v ustanovení § 11 odst. 1 tr. ř., pro který nelze trestní stíhání zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, neboť výlučně v tomto ustanovení trestní řád taxativně vypočítává důvody nepřípustnosti trestního stíhání. Pokud má tedy obviněný zato, že se proti němu konalo řízení jako proti uprchlému, ač pro takový postup nebyly splněny zákonné podmínky vyplývající z ustanovení § 302 a § 305 tr. ř., měl podat dovolání z důvodu § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. Z obsahu dovolacích námitek však podle státní zástupkyně lze dovodit, že dovolatel měl právě toto zákonné ustanovení na mysli, protože námitkou, že v důsledku nesprávného postupu soudu byla obviněnému znemožněna účast na hlavním líčení či veřejném zasedání soudu, jsou vytýkány skutečnosti, které tento dovolací důvod zakládají.

Dále státní zástupkyně poznamenala, že dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. sloužící k nápravě právních vad obviněný uplatnil námitkou, že sice odsouzenému M. F. obstaral formulář s razítkem, že nemá záznam v rejstříku trestů, ale domníval se, že se jedná o pravdivý údaj, když přitom výpis z rejstříku trestů získal od třetí osoby a teprve po jeho předání pojal pochybnosti o správnosti osvědčovaných skutečností, ale to již s rejstříkem nedisponoval. Konstatovala, že názor

obviněného o absenci zjištění subjektivní stránky pomoci k trestnému činu padělání a pozměňování veřejné listiny je sice v obecné rovině právním závěrem, avšak obviněný ho dovozuje výlučně z odlišných skutkových okolností, než vzaly za prokázané soudy prvního a druhého stupně. Dospěla proto k závěru, že v této části námitek obviněný podstatu dovolacího důvodu, který slouží k nápravě právních chyb, shledává výlučně ve svých tvrzeních o nesprávnosti či neúplnosti skutkových zjištění, ze kterých vycházely soudy obou stupňů a deklarovaný dovolací důvod, ani jiný ze zbývajících důvodů podle § 265b odst. 1 tr. ř., jimi ve skutečnosti naplněn není.

Z omezeného spisového materiálu a sdělení státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Českých Budějovicích bylo podle státní zástupkyně zjištěno, že soud prvního stupně po nápadu obžaloby toliko při zahájení hlavního líčení konstatoval neúčast obviněného z důvodu vedení jeho trestního řízení jako proti uprchlému. Shledala přitom, že dovolací námítka obviněného jsou důvodné minimálně v té části, kde v souladu s platnou judikaturou označil řízení před soudem za nezákonné, protože pokud měl soud za to, že jsou splněny podmínky pro řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř., byl po podání obžaloby povinen na návrh státního zástupce nebo i bez návrhu rozhodnout o tom podle § 305 tr. ř. usnesením, a to i ve věci, ve které bylo trestní stíhání vedeno uvedeným způsobem již ve stadiu před podáním obžaloby. Také zdůraznila, že bez rozhodnutí podle § 305 tr. ř. nelze řízení proti uprchlému před soudem provést, tedy zejména nelze konat hlavní líčení a veřejné zasedání v nepřítomnosti obviněného jen s ohledem na to, že jde o tento způsob řízení. Následně zmínila, že toto pochybení nenapravit ani odvolací soud, ačkoli v řízení o opravném prostředku je nutno nerespektování uvedených zásad soudem považovat za závažnou vadu řízení, která je důvodem pro zrušení rozhodnutí, jež bylo na jeho podkladě učiněno. Krajský soud v odůvodnění svého rozhodnutí nevysvětlil a nerozvedl žádné úvahy o tom, na základě jakých poznatků dospěl k závěru, že lze řízení ohledně obviněného konat jako řízení proti uprchlému. V odůvodnění svého rozhodnutí na straně 2 pouze konstatoval, že „spisová dokumentace je dostatečně výmluvná a poskytuje doklady o tom, že obviněný se trestnímu řízení vyhýbá, zřejmě pobytem v cizině, tudíž okresní soud stejně jako řízení přípravné, konal podle § 302 tr. ř. a zákon neporušil“. Již sama tato formulace podle jejího přesvědčení vzbuzuje vážné pochybnosti, neboť podmínkou řízení proti uprchlému není, že se nepodařilo pobyť obviněného zjistit.

Jestliže bylo ve věci konáno řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř. ač pro ně nebyly splněny zákonné podmínky nebo přesto, že soud o tom, že se bude takové řízení ve věci konat, nerozhodl podle § 305 tr. ř. a v důsledku tohoto procesního postupu byla obviněnému znemožněna účast na hlavním líčení nebo veřejném zasedání, je tato vada podle mínění státní zástupkyně důvodem pro podání dovolání podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř.

Z uvedených důvodů státní zástupkyně navrhla, aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání zrušil usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 11. 2006, sp. zn. 23 To 810/2006, a rozsudek Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 2. 8. 2006, sp. zn. 4 T 63/2006, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Okresnímu soudu v Českých Budějovicích, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, pokud nebude z obsahu spisu zjištěno, že podmínky pro konání řízení proti uprchlému nebyly splněny ani v přípravném řízení a nebude na místě přikázat okresnímu státnímu zástupci v Českých Budějovicích, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Pro případ, že by Nejvyšší soud dospěl k závěru, že je na místě rozhodnout jiným způsobem, než je specifikován v ustanovení § 265r odst. 1 písm. a) nebo b) tr. ř., vyjádřila státní zástupkyně souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) především zkoumal, zda je výše uvedené dovolání přípustné, zda bylo podáno včas a oprávněnou osobou, zda má všechny obsahové a formální náležitosti a zda poskytuje podklad pro věcné přezkoumání napadeného rozhodnutí či zda tu nejsou důvody pro odmítnutí dovolání. Přitom dospěl k následujícím závěrům:

Dovolání proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 11. 2006, sp. zn. 23 To 810/2006, je přípustné z hlediska ustanovení § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., protože bylo rozhodnuto ve druhém stupni, dovolání napadá pravomocné rozhodnutí soudu ve věci samé, přičemž směřuje proti rozhodnutí, jímž byl zamítnut řádný opravný prostředek proti rozsudku, kterým byl obviněný uznán vinným a uložen mu trest.

Obviněný je podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání (pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně dotýká). Dovolání, které splňuje náležitosti obsahu dovolání podle § 265f odst. 1 tr. ř., podal prostřednictvím svého obhájce, tedy v souladu s ustanovením § 265d odst. 2 tr. ř., ve lhůtě uvedené v § 265e odst. 1 tr. ř. a na místě určeném tímtož zákonným ustanovením.

Protože dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., bylo dále zapotřebí posoudit otázku, zda uplatněné dovolací důvody, respektive konkrétní argumenty, o něž se dovolání opírá, lze považovat za důvody uvedené v předmětném zákonném ustanovení.

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. je dán v případech, kdy proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona nebylo přípustné. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. spočívající v tom, že proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona bylo nepřípustné, lze uplatnit pouze za situace, kdy je dán některý z obligatorních důvodů uvedených v ustanovení § 11 odst. 1 tr. ř., pro které nelze trestní stíhání zahájit, a bylo již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, neboť výlučně v tomto ustanovení trestní řád taxativně vypočítává důvody nepřípustnosti trestního stíhání (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2004, sp. zn. 11 Tdo 514/2004). Z uvedeného je zřejmé, že uplatněné dovolací námitky obviněného tento dovolací důvod nenaplňují.

Zároveň je však třeba zdůraznit, že tvrzení a výhrady, na nichž obviněný založil své dovolání, směřují k důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř., a je zřejmé, že právě tento důvod dovolání [nikoli dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř.] ve skutečnosti uplatnil.

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. je dán v případech, kdy v rozporu se zákonem bylo konáno hlavní líčení nebo veřejné zasedání v nepřítomnosti obviněného, ač měla být jeho přítomnost umožněna nebo zajištěna, čímž došlo též k porušení čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), v němž je obsažen jeden z ústavních principů, jimiž je garantováno právo na spravedlivý proces. Podle čl. 38 odst. 2 věty první Listiny má každý právo mimo jiné na to, aby jeho věc byla projednána v jeho přítomnosti, což je nutno v daných souvislostech vykládat tak, že každému, o jehož právech a povinnostech má být v soudním řízení rozhodnuto, musí být poskytnuta možnost osobně se účastnit jednání, v němž se rozhodne.

Se zřetelem k takovému vymezení je nutno v první řadě konstatovat, že námitky obviněného týkající se otázky způsobu řízení v přípravném řízení (námitky, podle nichž nebyly splněny zákonné podmínky pro konání řízení proti uprchlému) nelze podřadit důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. Tentýž závěr platí i ve vztahu k námitce obviněného, že z obsahu trestního spisu není zřejmé, jak bylo jeho obhájci doručováno usnesení státního zástupce o zamítnutí stížnosti proti usnesení o zahájení trestního stíhání.

Jestliže však obviněný argumentoval, že soud první a druhé instance proti němu vedl trestní řízení jako proti uprchlému, aniž vydal rozhodnutí ve smyslu § 305 tr. ř. a že bez takového rozhodnutí nelze řízení proti uprchlému před soudem provést (a to ani ve věci, ve které bylo trestní stíhání vedeno uvedeným způsobem již ve stadiu před podáním obžaloby), zejména pak nelze konat hlavní líčení v nepřítomnosti obviněného, a tak soudům, de facto vytkl, že mu v důsledku jejich nesprávného

procesního postupu, kdy proti němu vedly trestní řízení jako proti uprchlému, ačkoli pro konání trestního řízení tímto způsobem nebyly splněny zákonné podmínky, byla znemožněna účast na hlavním líčení a veřejném zasedání a došlo tak k porušení jeho práva na spravedlivý proces, pak takové dovolací námitky je třeba považovat ve vztahu k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. za právně relevantní.

Řízení proti uprchlému je upraveno v hlavě dvacáté, oddílu druhém tr. ř. (§ 302 a násl. tr. ř.).

Ustanovení § 302 tr. ř. umožňuje vést výjimečně trestní řízení v nepřítomnosti obviněného, který dokonce ani nebyl vyslechnut v žádném stadiu trestního řízení a kterému ani nebylo doručeno usnesení o zahájení trestního stíhání, pokud se tento trestnímu řízení vyhýbá pobytem v cizině nebo tím, že se skrývá. Důvody pro konání takového řízení (tzv. řízení proti uprchlému) mohou nastat v kterémkoli ze stadií trestního řízení.

Osoba se vyhýbá trestnímu stíhání pobytem v cizině zejména tehdy, opustila-li území republiky, případně zdržuje-li se v cizině v tomto úmyslu. Samotný pobyt v cizině není důvodem pro řízení proti uprchlému, neboť musí být zároveň zjištěn motiv, tj. snaha uprchnout nebo vyhnout se trestnímu stíhání [srov. příměř. Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. II. díl. 5., doplněné a přepracované vydání. Praha : C. H. Beck 2005. 2221 s.].

Současná rozhodovací praxe považuje za skrývání takové maření průběhu trestního řízení, kdy se pachatel ukrývá na území České republiky a brání tak svému dopadení a zajištění. Způsob podobného počínání je v zásadě srovnatelný s důvody tzv. útěkové vazby ve smyslu § 67 odst. 1 písm. a) tr. ř. Znak skrývání ovšem není naplněn tehdy, jestliže obviněný často mění místo svého pobytu či zaměstnání za předpokladu, že přitom plní zákonem uložené povinnosti (např. přihlášení se k trvalému pobytu). Podobně nepůjde o skrývání v případě, kdy se pachatel střídavě zdržuje v místě trvalého pobytu a v místě (místech) přechodného pobytu [srov. příměř. Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. II. díl. 5., doplněné a přepracované vydání. Praha : C. H. Beck 2005. 2222 s.].

Byť bylo výše konstatováno, že výhrady mířící proti tvrzeným vadám přípravného řízení nelze subsumovat pod ustanovení § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. Nejvyšší soud považuje za vhodné zmínit, že po posouzení předloženého spisového materiálu shledal, že policejnímu orgánu nelze vytýkat, vedl-li od 9. 2. 2006 trestní řízení jako řízení proti uprchlému, neboť pro takový postup byly splněny všechny zákonné podmínky.

Policejní orgán v úředním záznamu ze dne 9. 2. 2006, ČTS: ORCB-1649/Tč-HK-2005 (na č. l. 17 spisu), uvedl, že : „dne 24. 10. 2005 byly podle § 158 odst. 3 trestního řádu zahájeny úkony trestního řízení ve věci podezření z trestného činu účastenství podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zákona k tr. činu padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1 tr. zákona, jehož se měl dopustit O. Z. Jmenovanému se do současné doby nepodařilo doručit usnesení podle § 160 odst. 1 tr. řádu a vyslechnout jej jako obviněného. Dne 17. 1. 2006 bylo po něm vyhlášeno celostátní pátrání. O. Z. v předmětné věci vypovídal dne 3. 10. 2005 jako svědek u Okresního soudu České Budějovice, kde před ním bylo zaprotokolováno, že obsah jeho výpovědi může zakládat podezření ze spáchání tr. činu padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1 tr. zákona minimálně ve formě pomoci dle § 10/1 tr. zákona a v tomto směru také samosoudce dává OSZ podnět k tr. stíhání O. Z. pro výše uvedenou trestnou činnost (vedeno pod sp. zn. 4 T 3/2005). Tedy si byl vědom, že jej v nejbližší době budou shánět orgány činné v trestním řízení, a přesto nepřebíral poštu. Jako kontaktní adresu uvedl S. Šetřením na uvedené adrese bylo zjištěno, že zde O. Z. před lety koupil polorozpadlý dům – bývalou hospodu, ale fakticky se tam nezdržuje. Jeho současný pobyt se nepodařilo zjistit ani u jeho manželky a rodičů. Z výše uvedeného lze vyvodit závěr, že se O. Z. záměrně vyhýbá trestnímu řízení tím, že se skrývá, proto od 9. 2. 2006 bude trestní řízení ve věci O. Z. podle § 302 a násl. trestního řádu vedeno jako proti uprchlému.“

Závěr policejního orgánu, že se obviněný vyhýbal trestnímu řízení tím, že se skrýval, je prokazován řadou okolností. Spisový materiál obsahuje podklady, z nichž je zřejmé, že usnesení o zahájení trestního stíhání bylo obviněnému neúspěšně doručováno na několik různých adres, včetně adresy, již vydával za své trvalé bydliště, že obviněného se nepodařilo předvolat a předvést a zajistit tak jeho přítomnost u výslechu - viz žádost Policie ČR ve smyslu § 76 tr. ř. o souhlas Okresního státního zastupitelství v Českých Budějovicích se zadržením obviněného ze dne 6. 1. 2006 (č. l. 19 spisu), doklad o vyhlášení pátrání po osobě obviněného dne 19. 1. 2006 (č. l. 45 až 46), úřední záznamy a sdělení Policie ČR, z nichž je patrné, že policie ČR se dotazovala stran pobytu obviněného jeho manželky a rodičů, avšak tito tvrdili, že současné místo pobytu obviněného neznají a nemají na něho žádný kontakt, rovněž advokát obviněného uvedl, že neví, kde se jeho klient přesně zdržuje, že má na něj pouze telefonický kontakt, který nemůže sdělit, a dále že bylo policejním orgánem bez úspěchu provedeno šetření na několika adresách, kde by se obviněný mohl nacházet (č. l. 47 až 58 a č. l. 81) a zprávu z místa evidovaného trvalého bydliště (č. l. 70). Tyto skutečnosti je třeba posuzovat v kontextu protokolu o hlavním líčení, jež se konalo u Okresního soudu v Českých Budějovicích dne 3. 10. 2005 ve věci vedené pod sp. zn. 4 T 3/2005, který prokazuje, že obviněný si musel být vědom toho, že bude v nejbližší době prošetřován v souvislosti s podnětem k trestnímu stíhání pro trestný čin padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1 tr. zák. ve formě pomoci podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. podaným na něho soudcem Okresního soudu v Českých Budějovicích (č. l. 36 až 41).

Namítl-li obviněný, že senát Krajského soudu v Českých Budějovicích rozhodující v odvolacím řízení v předchozí jeho trestní věci vedené pod sp. zn. 21 To 111/2006 (jednalo se o tentýž senát, který rozhodoval i v nyní posuzované věci) dne 24. 2. 2006 neshledal důvody k tomu, aby toto (jiné) řízení bylo vedeno jako řízení proti uprchlému, pak je třeba zdůraznit, že zmíněný soud vycházel ze zcela odlišných skutečností, které tvrzený, ovšem pouze zdánlivý, rozpor dostatečně zřetelně osvětlují. Konkrétně je třeba zdůraznit, že ve zmíněné předcházející trestní věci byl obviněný vyrozuměn o konání veřejného zasedání obhájcem, jak sdělil v prohlášení předloženém odvolacímu soudu obhájcem (zde uvedl, že se tak stalo dne 6. 2. 2006), v němž současně výslovně vyjádřil souhlas s tím, aby předmětné veřejné zasedání bylo konáno v jeho nepřítomnosti, a dodal, že tak má být postupováno i když mu předvolání k veřejnému zasedání nebude doručeno poštou do vlastních rukou. Vzhledem k těmto skutečnostem neměl odvolací soud rozhodující v předcházející trestní věci obviněného důvod zkoumat (a nezkoumat), zda by nemělo být řízení vedeno ve smyslu § 302 a násl. tr. ř. Za tohoto stavu jiné trestní věci, který nemá z hlediska podmínek konání uvedeného zvláštního způsobu řízení v nyní posuzované věci žádnou vypovídací hodnotu, nelze činit závěr, že v nyní posuzované věci bylo v přípravném řízení vedeno řízení proti uprchlému v rozporu s citovaným zákonným ustanovením.

Pokud však obviněný argumentoval, že soud prvního i druhého stupně proti němu vedl trestní řízení jako proti uprchlému, aniž vydal rozhodnutí ve smyslu § 305 tr. ř., a že bez vydání takového rozhodnutí nelze řízení proti uprchlému před soudem provést, zejména není možné konat hlavní líčení v jeho nepřítomnosti, pak takovou námitku je třeba z pohledu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. považovat za opodstatněnou.

V první řadě je v daných souvislostech zapotřebí zdůraznit, že soud je v průběhu trestního stíhání povinen zkoumat, zda důvody pro konání řízení proti uprchlému trvají (viz např. rozhodnutí č. [20/1975](#) Sb. rozh. tr.). I když se přípravné řízení proti obviněnému důvodně konalo ve formě řízení proti uprchlému, je povinností soudu po podání obžaloby zjišťovat, zda u obviněného přetrvávají důvody pro tento zvláštní způsob řízení i ve stadiu řízení před soudem, tzn. zda se tento nadále vyhýbá některým ze způsobů uvedených v ustanovení § 302 tr. ř. trestnímu řízení. Pokud tomu tak již není, soud pokračuje v řízení podle obecných ustanovení trestního řádu, a nikoliv podle zvláštních ustanovení o konání řízení proti uprchlému (srov. příměř. rozhodnutí č. [17/2002](#) Sb. rozh. tr.). Má-li

soud za to, že jsou splněny podmínky pro řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř., je po podání obžaloby povinen na návrh státního zástupce nebo i bez takového návrhu rozhodnout o tom podle § 305 tr. ř. usnesením, a to i ve věci, ve které bylo trestní stíhání vedeno tímto způsobem již ve stadiu před podáním obžaloby. Bez rozhodnutí podle § 305 tr. ř. nelze řízení proti uprchlému před soudem provést, tedy zejména nelze konat hlavní líčení a veřejné zasedání v nepřítomnosti obviněného jen s ohledem na to, že jde o tento způsob řízení. V řízení o opravném prostředku je nutno nerespektování uvedených zásad soudem považovat za závažnou vadu řízení, která je důvodem pro zrušení rozhodnutí, jež bylo na jeho podkladě učiněno [např. ve smyslu ustanovení § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř. o odvolání]. Jestliže bylo ve věci konáno řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř., ač pro ně nebyly splněny zákonné podmínky nebo přesto, že soud o tom, že se bude takové řízení ve věci konat, nerozhodl podle § 305 tr. ř., a v důsledku tohoto procesního postupu byla obviněnému znemožněna účast na hlavním líčení nebo veřejném zasedání, je tato vada důvodem pro podání dovolání podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. (viz rozhodnutí č. 57/2005/I Sb. rozh. tr.).

K tomu Nejvyšší soud připomíná, že usnesení o konání řízení proti uprchlému po podle § 305 tr. ř. má formální a materiální aspekt. Formální stránka tohoto rozhodnutí spočívá v tom, že soud v jeho výroku jednoznačně vyjadřuje skutečnost, že řízení nadále nebude vedeno standardním způsobem, ale způsobem zvláštním, pro který platí určitá speciální pravidla zakotvená v ustanoveních § 302 a násl. tr. ř. Materiální aspekt potom záleží zejména v odůvodnění tohoto usnesení, kde by měl soud konkretizovat důvody, které opodstatňují nutnost vést řízení proti uprchlému, tedy zejména zda obviněný pobývá v cizině nebo se skrývá, a dále z jakých konkrétních okolností byl tento závěr odvozen (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2004, sp. zn. 5 Tdo 479/2004).

V posuzované trestní věci však podle zjištění Nejvyššího soudu nevydal soud prvního stupně rozhodnutí ve smyslu § 305 tr. ř. Přesto bylo tímto soudem konáno hlavní líčení v nepřítomnosti obviněného s tím, že je vedeno řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř. Zcela tudíž absentuje zákonem předpokládané formální vyjádření, že bylo vedeno řízení proti uprchlému, a stejně tak chybí i konkretizace důvodů, proč nalézací soud takto postupoval. Obsah trestního spisu nesvědčí ani pro závěr, že nalézací soud řádně zkoumal, zda vůbec důvody pro konání řízení proti uprchlému trvají i po podání obžaloby, když stran této otázky ve svém meritorním rozhodnutí (rozsudku) toliko konstatoval: „V dané věci bylo konáno hlavní líčení v nepřítomnosti obžalovaného, když jde o řízení proti uprchlému ve smyslu § 302 tr. řádu a násl.“

Odvolací soud popsané pochybení soudu první instance nezjistil a nenapravit a sám se dopustil stejného pochybení. Pouze v odůvodnění svého rozhodnutí, jímž ve veřejném zasedání konaném v nepřítomnosti obviněného s tím, že je pokračováno v řízení proti uprchlému, zamítl jeho odvolání, shledal: „Spisová dokumentace je dostatečně výmluvná a poskytuje doklady o tom, že obžalovaný se trestnímu stíhání vyhýbá zřejmě pobytem v cizině, a že tudíž okresní soud stejně jako řízení přípravné, konal podle ust. § 302 a násl. tr. ř. a zákon neporušil.“ Tak jako soud prvního stupně tedy nepostupoval dostatečně důsledně, neboť nezahl v úvahu a nezhážil všechny nezbytné předpoklady, za jejichž splnění by bylo možno v posuzovaném případě konat před soudem trestní řízení proti obviněnému jako proti uprchlému, respektive hlavní líčení a veřejné zasedání v nepřítomnosti obviněného.

V návaznosti na to je třeba zdůraznit, že neexistence zákonem požadovaného usnesení o konání řízení proti uprchlému neumožňuje dovodit, zda vůči obviněnému bylo skutečně namíste konat řízení proti uprchlému či nikoli a jaká konkrétní skutková zjištění týkající se pobytu obviněného v cizině nebo jeho skrývání se soud učinil a jak je následně právně hodnotil.

Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že soud prvního stupně konal hlavní líčení a soud druhého stupně veřejné zasedání v řízení o odvolání v nepřítomnosti obviněného za situace, kdy k takovému postupu nebyly splněny zákonem stanovené podmínky. Jak již shora uvedeno, řízení proti uprchlému,

kteřé jednání bez přítomnosti obviněného jinak umožňuje, totiž předpokládá vydání usnesení soudu za podmínek podle § 305 tr. řádu. V takovém usnesení se konstatuje nejen to, že nadále bude vedeno řízení proti uprchlému, ale rovněž to, jaké důvody k němu vedly. Zmíněné rozhodnutí však v posuzované věci vydáno nebylo, tudíž nebyly splněny ani podmínky pro konání hlavního líčení a veřejného zasedání v nepřítomnosti obviněného.

Při konání hlavního líčení před soudem prvního stupně a veřejného zasedání před soudem druhého stupně tak došlo k porušení ustanovení o přítomnosti obviněného při těchto úkonech a současně tím byl naplněn i dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. a ve vztahu k rozhodnutí soudu druhého stupně též důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. (viz přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2004, sp. zn. 5 Tdo 479/2004).

Na tom nic nemění zjištění, že předvolání obviněného k hlavnímu líčení nařizovanému Okresním soudem v Českých Budějovicích v předmětné trestní věci na den 2. 8. 2006 v 8.15 hod., včetně údaje o jeho vyvěšení a sejmutí z úřední desky soudu, je založeno v trestním spisu na č. l. 127.

Z těchto důvodů Nejvyšší soud v neveřejném zasedání [§ 265r odst. 1 písm. b) tr. ř.] podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 11. 2006, sp. zn. 23 To 810/2006, a rozsudek Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 2. 8. 2006, sp. zn. 4 T 63/2006. Současně podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu soudu v Českých Budějovicích přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vyhoštění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [„Tvrzení proti tvrzení“ \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochranné opatření](#)